

Leena Tarkkanen in memoriam

Kaija Helena Tarkkanen, kutsumanimeltään Leena, kuoli 25.11.2017 kotonaan Helsingissä. Leena syntyi 19.8.1925 Nurmossa ja kirjoitti ylioppilaaksi Haapamäen yhteiskoulusta 1944. Hän valmistui lääkäriksi 1952 ja sai anestesiologian erikoislääkärin oikeudet kymmenen vuotta myöhemmin. Leena väitteli tohtoriksi Helsingin yliopistossa vuonna 1970 ja sai dosentuurin 1982.

Toimittuaan viitisen vuotta lääkärinä Pohjois-Karjalassa Leena aloitti erikoistumisensa HYKSin klinikoissa 1958 ja sai Töölön sairaalan I Kirurgian klinikan erikoislääkärin viran vuonna 1964. Leena työskenteli aikana, jolloin anestesiologia vielä etsi asemaansa: maamme ensimmäinen anestesiaosasto oli perustettu Lahteen vuonna 1956, ja vuonna 1958 perustettuun Hyks:n liitettyyn SPR:n sairaalaan, nykyiseen Töölöön, sellainen saatiin vasta vuosien kirjelmöinnin ja anomusten jälkeen vuonna 1979. Leena Tarkkanen toimi uuden osaston väliaikaisena osastonylilääkärinä sen ensimmäisen toimintavuoden ja vakinaisena 1980 alkaen aina siihen asti kunnes hän siirtyi eläkkeelle vuonna 1988.

Hallinnollisten töidensä ohella Leena teki myös kliinistä työtä sekä Töölön ortopedian ja traumatologian leikkaussalissa että neurokirurgian leikkaussalissa ja hänen julkaisuissaan käsiteltiin molempien erikoisalojen kysymyksiä. Leena oli erityisesti kiinnostunut neuroanestesiasta. Hän tutki väitöskirjassaan HYKS:n neurokirurgian klinikassa kehitettyä monopolaarista aivojen

sisäistä vastuksenmittausmenetelmää käyttäen veren hiilidioksidi- ja happiosapaineen vaikutuksia talamuksen vastuksen ja epäsuorasti aivojen verenkierron muutosten arvioinnissa. Dosenttiluennossaan Leena käsitteli potilaiden tajunnan tason arviointia ja nykyisinkin ajankohtaista aihetta, tajuuttoman potilaan ensihoitoa.

Vuosien mittaan Leena keräsi mittavan tutkimusaineiston istuvan potilaan anestesiasta, mutta valitettavasti Töölön sairaalan korjausrakentamisen yhteydessä Mingograf-laitteella millimetripaperille kerätty materiaali on suurimmalta osaltaan kadonnut. Leenan laatima, hänen omiin havaintoihinsa sekä silloiseen kirjallisuuteen perustuva ohjekirja ”Istuvan potilaan anestesia” on edelleen käypä hoito Töölön sairaalassa. Erityisen arvokas on myös Leenan edellä mainitun aineiston pohjalta kokoama yhteenvedo kyseisten potilaiden anestesian erityispiirteistä, mikä on samalla kompakti kuvaus nykyaikaisen anestesiologian kehityksestä 1960-80-luvuilla. Leenan tarkat muistiinpanot, laaja tietämys ja värikäs, innostunut kerrontatapa osoittautuivat ensiarvoisen tärkeiksi kirjoitettaessa suomalaisen neuroanestesian historiaa SAY:n 50-vuotisjuhlakirjaan. Leena ei kuitenkaan jättänyt pelkästään muistelemaan, vaan vielä eläkkeellä ollessaankin hän seurasi tarkasti neuroanestesian kehitystä ja oli aina tervetullut vieras neuroanestesiologioiden kokouksissa.

Leena oli hyväntuulinen ja kollegoiden arvostama lääkäri, joka tuki ja ohjasi nuoria erikoistuvia

lempeällä, mutta päättäväisellä otteella. Leenalle luontainen vaatimattomuus ja myöntyväisyys eivät kuitenkaan tarkoittaneet sitä, etteikö hän olisi määrätietoisesti pyrkinyt kehittämään anestesiaosastonsa toimintaa ja lisäämään resursseja vastaamaan ajan tarpeita. Esityksiään ja vaatimuksiaan hän täydensi piirtämillään kuvilla, jotka lääketiedettä tuntemattomatkin helposti ymmärsivät.

Leenan lapset kertovat, että perhe Tarkkanen – puoliso Jorma, jonka Leena menetti vuonna 2013 liki 62 vuoden avioliiton jälkeen ja heidän neljä lastaan – asui Töölön sairaalan kanssa samassa korttelissa, joten äidin työpaikka tuli tutuksi lapsille ja lapset tunnettiin vastaavasti Leenan työpaikalla. Vaikka Leena suhtautui työhönsä anestesia- ja lääketieteeseen intohimoisesti, oli perhe kuitenkin aina etusijalla ja hän kannusti lapsiaan ja myöhemmin lastenlapsiaan kaikissa heidän harrastuksissaan. Leena itse harrasti kirjallisuutta ja musiikkia – äidin, mummun ja isomummun pianonsoitto ja kaunis lauluääni olivat unohtamattomia. Valitettavasti Leena ei kuitenkaan voinut näön menetyksen vuoksi toteuttaa omaa haavettaan lukea eläkepäivillään uudelleen kaikki kotikirjastonsa kirjat.

Leenan positiivisuus, ystävällisyys ja innostuneisuus ovat jättäneet lämpimän muiston hänen läheisilleen ja meille, jotka hänen kanssaan työskentelivät. ■

Leenan kuvan on ottanut Juha Kyttä vuonna 1998.